

KEMI-TORNION AMMATTIKORKEAKOULU

Teoksen nimi merkityksen ohjaajana

Ilma-Sofia Tuononen

Kulttuurialan opinnäytetyö
Kuvataiteen koulutusohjelma
Kuvataiteilija(AMK)

TORNIO 2011

TIIVISTELMÄ

Tuononen, Ilma-Sofia 2011. Teoksen nimi merkityksen ohjaajana

Opinnäytetyö. Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu. Kulttuuriala. Kuvataiteen koulutusohjelma. Kuvataiteilija (AMK).
Sivuja 25. Liitteet 1–3.

Opinnäytetyöni aiheena on tutkia teoksen nimeä ohjaamassa katsojan sille antamaa merkitystä. Tavoitteeni on selvittää, muuttuuko katsojan antama merkitys, jos teoksen nimi muuttuu.

Työni teososana suunnittelin ja toteutin kaksi teosta: akryylimaalauksen, jonka vaihtoehtoisina niminä ovat Kahleissa / Yhdessä ja ajopuusta tehdyn veistoksen, jolle annoin nimiksi Puhdas / Kuollut. Maalaus on kooltaan 120 x 90cm ja veistos 52 x 65cm. Annoin kummallekin teokselle kaksi nimeä, jotta voin tarkastella nimen vaikutusta merkityksenantoon: muuttuko se nimen vaihtuessa. Teosten aiheina olivat itselleni ajankohtaiset asiat, jotka herättivät kahdenlaisia tunteita. Teokset olivat esillä Kemi-Tornion ammattikorkeakoulun Minerva-rakennuksen aulassa, jossa niistä oli kysely. Tutkimusmateriaalini koostuu vastauksista, joita kyselyyn sain. Vastanneiden perusjoukko muodostui kulttuurialan opiskelijoista.

Teoria-osuudessa käsittelen semiotiikkaa apuna merkityksenannossa sekä teosnimien merkitystä taiteilijalle ja katsojalle. Analysoin kyselyn vastaukset aineistolähtöisesti tarkastelemalla, mitä merkityksiä kullekin teoksen ja nimen yhdistelmälle ilmoitettiin kyselyssä. Loin siis analyysikategoriat, tässä tapauksessa ryhmät merkityksille, annettujen vastausten perusteella. Muodostuneiden merkitysryhmien perusteella oli puolestaan mahdollista tehdä suuntaa antavia johtopäätelmiä.

Valtaosa vastaajista koki teoksen merkityksen muuttuvan nimen myötä. Kuitenkin merkitykseen, jonka katsoja työlle antaa, vaikuttaa hänen oma kokemuspohjansa, eikä nimellä voi määrittää, mitä katsoja työssä näkee. Tutkimukseni pohjalta voin kuitenkin sanoa, että teoksen nimellä voi ohjata katsojan antamaa merkitystä.

Asiasanat: teosnimi, teosnimen merkitys, merkityksenanto, semiotiikka

ABSTRACT

Tuononen, Ilma-Sofia 2011. The title of an artwork as a guide to its meaning.

Bachelor's Thesis. Kemi-Tornio University of Applied Sciences. Business and Culture. Bachelor of Visual Arts. Pages 25. Appendices 1–3.

The topic of my Bachelor's Thesis is to examine how the title of an artwork affects on what the viewer thinks its meaning is. My aim is to determine if the meaning that the viewer gives to the artwork changes if the artwork's title changes.

My Bachelor's Thesis includes two artworks, an acrylic painting named Kahleissa/Yhdessä and a driftwood sculpture named Puhdas/Kuollut. The size of the painting is 120 x 90cm and the size of the sculpture is 52 x 65cm. I gave those works two names to be able to study if the meaning of those works changes with the names. The subjects of those artworks were matters that were current to me at the time and which I had two kinds of feelings about. Those works were displayed at Kemi-Tornio University of Applied Sciences in the Minerva-building lobby, where there was a questionnaire about the artworks. The material for my work was provided by the answers in those questionnaires. The main part of the respondents were students of cultural and media studies.

In the theory part of my Thesis I deal with semiotics in use to study relations between signs and the objects to which they refer, and the meaning of art titles to artists and viewers. I analyzed the answers to my questionnaire by studying what meanings the respondents gave to each combination of the names and the artwork. I created meaning categories using the given answers. By those meaning categories I could draw suggestive conclusions.

The majority of the respondents perceived that the meaning of the artwork changed when the name was changed. However, the viewer's interpretation of the meaning of the artwork is influenced by the viewer's own experience and the name alone does not determine precisely how the viewer interprets the artwork. In other words, the viewer's interpretation of the artwork is influenced by his/her own knowledge, experiences and opinions. I think it can be suggested that the viewer's interpretation of the meaning of an artwork can be guided by the title.

Key words: title, meaning of title, giving meaning, semiotic

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1 JOHDANTO	5
2 TEOSNIMEN TEHTÄVÄ.....	7
2.1 Semiotiikka apuna merkityksenannossa	7
2.2 Teosnimen takana	8
3 TEOKSET JA NIMET	13
3.1 Teosten nimeämisen tavoitteet.....	13
3.2 Puhdas / Kuollut.....	13
3.3 Kahleissa / Yhdessä	14
4 KYSELYTUTKIMUS	17
4.1 Kyselytutkimuksen suunnittelu ja toteutus	17
4.2 Kyselyn tulokset teoksesta Puhdas / Kuollut	18
4.2 Kyselyn tulokset teoksesta Kahleissa / Yhdessä.....	20
5 JOHTOPÄÄTELMÄT JA POHDINTA.....	23
LÄHTEET.....	25
LIITTEET 1-3	27

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni aihe kumpuaa huomiosta, jonka tein itsessäni; teoksen nimi voi vaikuttaa paljonkin havaintoihin, joita teen. Nimeä tietämättä saatan antaa teokselle merkityksiä, jotka nimi sitten kumoaa tai toisaalta nimi voi antaa teokselle merkityksiä, joita en olisi ilman nimeä havainnut. Olen kirjojen, elokuvien ja tarinoiden ystävä ja ehkäpä juuri se on saanut minut kiinnostumaan teosnimistä. Uskon, että teoksen nimellä on suuri merkitys niin katsojalle kuin taiteen tekijällekkin.

”Nimetön” – teos voi olla katsojasta vaikea lähestyttävä, sillä häntä ei johdateta nimen avulla arvaamaan työn tarkoitusta. Teoksen ollessa nimetön jätetään katsojalle suurempi valta tulkita vapaasti, katsoja joutuu tarkastelemaan yksinomaan kuvaa ilman verbaalisti ilmoitettua merkitystä tai vihjettä, kun taas nimeäminen antaa ainakin viitteen merkityksestä, jonkinlaisen kehyksen, jonka sisään teoksen voi luokitella. Taiteilija saattaa nimetä teoksensa hyvinkin kuvaavasti tai antaa vain vihjeen tarkoituksesta. Nimi voi olla myös käänteinen suhteessa kuvaan, jolloin katsojaa johdatellaan miettimään nimen ja kuvan suhdetta. Opinnäytetyölläni haluan tutkia, voiko teoksen nimellä ohjata katsojan siitä tekemiä havaintoja. Voiko sama teos tarkoittaa eri asioita jos se esitetään toisella nimellä?

Teososuutena on kaksi työtä, maalaus ja veistos. Kummallakin työllä on kaksi erilaista nimeä. Nimesin työt yhdellä sanalla, sillä halusin jättää katsojalle paljon omaa tulkinnanvaraa. Teokset ovat samasta syystä hyvin yksinkertaisia muodoiltaan ja väritykseltään. Teosteni aiheiksi valitsin itselleni sillä hetkellä ajankohtaisia asioita, jotka herättivät kahdenlaisia tunteita. Veistoksen Puhdas / Kuollut aiheena on kehitysvammainen koirani, joka eläinlääkärin suosituksesta jouduttiin lopettamaan. Veistos kuvastaa koiran kuolemaa, positiivisia ja negatiivisia tunteitani siitä. Maalauksen Kahleissa / Yhdessä aiheena on oma raskauteni ja ensimmäistä kertaa äidiksi tuleminen. Maalaus kuvaa lapsen syntymää, muutoksen pelkoa ja iloa uudesta elämästä.

Teokset olivat esillä Kemi-Tornion ammattikorkeakoulun tiloissa. Paikalla oli kyselylomake teoksista, jotka olivat esillä ilman nimeä. Katsojat saivat täytettäväkseen kaksisivuisen kyselylomakkeen, jonka ensimmäisellä sivulla teokset esiteltiin ensin

yhdellä nimellä ja toisella sivulla toisella nimellä. Molemmista teoksista kysyttiin lomakkeessa samat kysymykset – miten teos ja sen nimi liittyvät toisiinsa sekä mitä teos katsojan mielestä tarkoittaa. Kyselyyn vastanneet olivat pääasiassa kulttuurialan opiskelijoita. Vastauksia tuli 29: riittävästi tätä tutkielmaa varten.

Opinnäytetyöni empiirisenä aineistona ovat kyselystä saamani vastaukset ja pääasiallisina teoreettisina lähteinä Marjo Remeksen kurssimateriaalit kurssilta kuvatuotantojen semiotiikka, sekä eri taiteilijoiden ajatukset ja kertomukset teosnimien merkityksistä. Tutustuin myös Taideteollisen korkeakoulun verkkomateriaaleihin tutkimushankkeen suunnittelusta ja toteavasta tutkimuksesta.

2 TEOSNIMEN TEHTÄVÄ

2.1 Semiotiikka apuna merkityksenannossa

Teoksen katsojalla on aina vapaus antaa merkitys työlle omalla tavallaan. Merkitys, jonka hän teokselle antaa, muodostuu monen asian summana. Taiteilija ei voi kuvaamalla tiettyä asiaa tai nimeämälläkään määrittää sitä, miten teos tulkitaan. Tulkintaan vaikuttaa aina katsojan oma kokemusmaailma, joka ei välttämättä ole lainkaan samanlainen taiteilijan kanssa. Merkityksenannon tulkinnassa, tarkastelussa voidaan välineenä käyttää semiotiikkaa.

Semiotiikka, eli merkkioppi, tulkitsee tapoja, joilla kulttuurin aiheuttamat merkitykset vaikuttavat tapamme kokea merkkejä ja niiden suhteita. Semiotiikka tutkii merkityksenannon prosessia sekä merkkejä: mikä, miten ja miksi on merkki. Merkinä pidetään jotakin, joka edustaa poissa tai toisaalla olevaa. Merkin ymmärtäminen vaatii aina tulkitsijan, merkki on merkki juuri siksi, että se on jonkun toimesta tulkittu merkiksi jostakin. Merkki voi olla kuuluva tai näkyvä, se edustaa jotakin poissaolevaa tai näkymätöntä.¹ Semiotiikka on filosofinen suuntaus, joka tulkitsee kaikenlaisien merkkien semantiikkaa eli merkkien merkitystä, syntaksia eli yhdistelysääntöjä ja pragmatiikkaa eli tilannekohtaista merkitystä ja käyttöä.²

Kuvat ovat visuaalisia merkkejä, vaikka kuva olisi paikalla tässä ja nyt, tulevat sen merkitykset jostain muualta. Myös sanat ovat merkkejä; sana kissa merkitsee kissaa, vaikkei se näytä kissalta, mutta on sovittu, että se tarkoittaa kissaa. Kuva voi kuitenkin kuvata, näyttää itse ilmiön, kun taas sanan kuvallinen muoto eli kirjoitus viittaa puhuttuun sanaan. Tutkimuskohteenani on kahden informaatiomuodon, kuvan ja sanan vuorovaikutus, etenkin kuvan ilmoitetun merkityksen eli nimen vaikutus kuvan tulkintaan.

Merkityksen antamisen voidaan sanoa muodostuvan syntaksista, kohteesta, joka on katsojasta riippumaton; teoksen ilmimerkitykset, värit, koko jne., semanttisesta tasosta,

¹ Remes 2010.

² Wikipedia 2011a.

jossa katsoja antaa syntaksille merkityksen oman kokemuspohjansa ja assosiaatioidensa pohjalta sekä pragmaattisesta tasosta, jossa huomioidaan tarkastelutilanne, aika, paikka, teoksen suhde muihin elementteihin ja tekijän tarkoitukset.³

Jos teosta ja sen nimeä tarkastellaan kuvanlukutaito- käsitteen kautta, joka perustuu ajatukseen kuvista tekstinkaltaisena merkkijärjestelmänä, muodostuu yhdistelmäteksti, jossa kaksi informaatiomuotoa on yhdessä. Yhdistelmäteksteistä voi teoksen ja nimen suhde muodostaa yhteistilan; teos ja sen nimi täydentävät toisiaan. Teksti pelkistää teosta ja vähentää sen monimielisyyttä. Teos ja sen nimi voivat muodostaa myös välitilan; teoksen ja nimen yhdistelmä herättää kysymyksiä ja saa katsojan pohtimaan ja esittämään kysymyksiä. Kuva ja sana ovat osa suurempaa kokonaisuutta, ne muodostavat yhdessä pohdinnallisen tilan⁴.

Merkitys syntyy siis vuorovaikutuksen summana itse kohteesta, katsojan sille antamista merkityksistä, tarkastelun tilanteesta, ympäristöstä ja asiayhteydestä. Loppujen lopuksi teoksen nimi on vain osa tätä. Silti se voi ohjata toisinaan suurestikin merkityksenantoa.

2.2 Teosnimen takana

Taidenäyttelyissä käyneet ovat saattaneet tehdä saman havainnon kuin minä; useimmat ihmiset katsovat ensin hetken teosta, etsivät sitten sen nimen ja joko jatkavat matkaansa tai sitten pysähtyvät vielä uudemman kerran katsomaan teosta. Saako nimi katsojan pysähtymään? Tai jos nimi ei miellytä, siirtymään seuraavalle työlle?

”Nimetön”- teosnimeä perustellaan usein sillä, ettei katsojaa haluta ohjata mihinkään suuntaan, vaan taiteilija haluaa jättää katsojalle täyden vapauden tulkita kuvaa. Kun nimi ei ole ohjaamassa katsojan tulkintaa, joutuu katsoja todella katsomaan teosta ja muodostamaan oman tulkintansa siitä ilman nimen mahdollisesti luomia viittauksia. Koska kuvan nimi ohjaa aina tulkintaa, kuva saattaa menettää arvoituksellisuutensa tai moniselitteisyytensä nimensä vuoksi⁵.

³ Puupponen 2003.

⁴ Remes 2010.

⁵ Karjalainen 2000.

Kun kuvataiteilija tekee työtään, pohtii hän usein, ymmärtääkö katsoja teoksen. Hän ei kuitenkaan ajattele jotain tiettyä henkilöä vaan kuvittelee ”yleisen” katsojan, joka katsoisi teosta oletetulla tavalla. Oikea katsoja toimii kuitenkin omalla tavallaan: jokaisen katsojan oma tausta ja persoona ovat yhteisen kulttuuritaustan lisäksi mukana katsomisessa. Katsoja voi ja saa käyttäytyä toisin kuin viestin laatija toivoo. Katsojaa ei voi pakottaa katsomaan ja ymmärtämään tietyllä tavalla. Nimellä taiteilija voi johdattaa katsojaa toivomaansa suuntaan, mutta taiteilijan on varauduttava siihen, että hänet voidaan ymmärtää toisin kuin hän tarkoittaa ja että viestin sisällöstä voidaan olla montaakin eri mieltä.⁶

Itse pidän nimeämistä hyvin tärkeänä ja minulle teoksen nimeäminen on keino tuoda tarina tai merkitys teoksen takana esille. Nimeäminen voi olla osa taiteentekoprosessia, se voi olla hyvin suurikin osa sitä, sillä nimi vaikuttaa siihen miten työtä katsoo. Yksi olennainen asia tietenkin on se, haluaako katsojan ymmärtävän teoksen tavalla, johon nimeäminen vaikuttaisi. Tai onko sillä teoksen kohdalla erityistä merkitystä, ymmärtääkö katsoja sen niin kuin taiteilija tarkoitti, jotenkin muuten tai ymmärtääkö ylipäättään laisinkaan. Vaatiiko teos, että se ”ymmärretään”? Helpottaako tai ohjaako nimi välttämättä merkityksenantoa? Teoksen merkityshän voi muuttua, samalla katsojalla teos voi saada eri merkityksiä eri katselukerroilla. Mielestäni ei voida sanoa, että teoksella täytyisi olla jokin tietty funktio, joka tulisi aina ymmärtää. Se voi olla ”vain” katselun kohde. Samaa teosta voidaan myös käyttää eri funktioissa: esim. dokumentista voidaan tehdä sisustuskuva, jolloin se ei toimi välttämättä niinkään jälkeenä todellisuudesta kuin koristeena tai tilatunnun luomisen elementtinä. Kuvaa voidaan käyttää hyvin toisenlaiseksi muokatun teoksen lähtökohtana tai osana.⁷ Nimettä jättäminen on valinta, johon taiteilijalla on vapaus. Nimellä voi auttaa ymmärtämään, nimellä voi myös harhauttaa ja ilman nimeäkin katsoja muodostaa tulkintansa. Nimeäminen kuten myös nimeämättömyys ovat mielestäni asioita, jotka vaativat taiteilijalta tarkkaa harkintaa.

Nimeämällä työnsä taiteilija voi auttaa katsojaa näkemään työn niin kuin hän on sen tarkoittanut nähtäväksi, näkemään tarinan työn takana. Jos teoksella ei ole nimeä, saattaa katsoja nostaa joitain piirteitä ensisijaisiksi ja jättää muita taka-alalle. Sama pätee myös nimen kanssa, mutta nimeämällä työn taiteilija voi vaikuttaa siihen mitä

⁶ Palin 1998.

⁷ Remes 2007.

työstä nousee esille. Nimi ehdottaa tiettyä suhdetta kuvaan ja sen tulkintaan. Nimi voi tulkita tai täydentää teosta, herättää odotuksia, mystifioida sitä tai tehdä siitä monimerkityksisemmän. Nimellä teoksen voi myös liittää muihin teoksiin tai teksteihin.⁸

Amerikkalaistaiteilija Lisa Pressman kirjoittaa blogissaan teosten nimien merkityksestä mielestäni varsin kuvaavasti: “They are a suggestion, a signifier, an open door, a thread, the light: to a way to approach the image.”⁹

Kanadalainen taiteilija Robert Genn antaa ohjeita teosten nimeämiseen. Hänen mukaansa kannattaa kysyä itseltään mitä teoksella todella haluaa sanoa ja mikä voisi olla sen subteksti. Hän suosittelee erilaisten nimivaihtoehtojen vertailua; mitä nimi lisää tai poistaa tarkoituksesta.¹⁰

Alyson B Stanfield pitää taiteilijoille kursseja teosten markkinoimisesta ja taiteen tuottamisen bisnesulottuvuudesta. Verkkosivuillaan hän kertoo viisi syytä miksi teos kannattaa nimetä:

1. Teosnimi auttaa sinua erottelamaan useat työt toisistaan.

Nimetyt työt on helpompi löytää ja arkistoida. Niistä on myös helpompi puhua ja viitata ihmisille. Mitä uniikimpi nimi on, sitä parempi. Jos sinulla on sarja töitä, saatat unohtaa miten Green Mountain #1 eroaa työstä Green Mountain #5.

2. Teosnimi tekee helpommaksi arvostelijoiden ja kriitikoiden kirjoittaa taiteestasi.

On vaikeaa kirjoittaa nimettömästä taiteesta, sillä lukijoiden täytyy selvästi tietää mistä teoksesta puhutaan. Jos teos on nimeämätön, kirjoittajan täytyy käyttää rutkasti tekstiä kuvaillakseen mihin teokseen hän viittaa.

3. Kiehtova nimi antaa aihetta mietiskelyyn.

Nimetön tai löyhästi nimetty teos antaa katsojalle enemmän vapautta tulkintaansa, mutta suurin osa ihmisistä haluaa ja kaipaa ohjausta. Mielenkiintoinen nimi saattaa olla riittävä saadakseen katsojan pysähtymään, miettimään ja katsomaan takaisin teokseen.

⁸ Mikkonen 2005, 85-86.

⁹ Pressman 2009.

¹⁰ Genn 2006.

4. Teosnimet näyttävät hienolta kirjassa.

Kuvittele kaikki nimetyt teokset hakemistoon taiteestasi tehtyyn kirjaan.

5. Hakukoneet löytävät teosnimet.

Jos Googlaat ”dumb campers,” seuraava kohde joka löytyy (videotulosten jälkeen), on Alyson B Stanfieldin About-sivu. Sivulla ei ole mitään liittyen heihin jotka eivät ole niin kovin fiksuja eränkävijöitä, mutta sieltä löytyy teos sillä teosnimellä. Google löysi sen.¹¹

Mikko Pirinen kirjoittaa pro gradu-työssään, että modernit teosnimet voisi jakaa kahteen ryhmään. Toinen ryhmä, minimalistiset teosnimet, pyrkii ilmaisemaan mahdollisimman vähän tai mahdollisimman ytimekkäästi jonkin keskeisen visuaalisen elementin. Toista nimiryhmää voisi kutsua maksimalistisiksi teosnimiksi. Ne pyrkivät hyödyntämään teosnimen keskeisenä ilmaisukeinona ja kielellisesti lisäämään teoksen merkityksiä tai jopa väittämään jotakin.¹²

Samankaltaiseen tulokseen on tullut amerikkalainen taiteilija Laura Tyler (2007), tosin nimeten ryhmät kuvaavaksi (descriptive) ja mielikuvia herättäväksi (evocative). Kuvaavaan ryhmään kuuluvat ne teosnimet, jotka kuvaavat teoksen fyysisiä ominaisuuksia kuten väriä, muotoa tai kohdetta. Mielikuvia herättävään ryhmään taas kuuluvat Tylerin mukaan ”runollisemmat” nimet, tarina- tai tapahtumapainotteiset nimet, jotka herättävät mielikuvia.¹³

Taideteosten nimet syntyvät joillakin taiteilijoilla jo ennen teosta. Sana tai lause voi antaa inspiraation, josta teos syntyy. Monilla kuitenkin nimi tulee mieleen tekovaiheessa ja vielä useammilla vasta työn valmistuttua. Sopivan nimen etsimiseen voi käyttää apunaan mm. kirjojen nimiä, sanakirjoja, synonyymisanakirjoja, runoja sekä musiikkikappaleiden nimiä ja lyriikoita.¹⁴

Jotkut taiteilijat ovat sitä mieltä, ettei heidän voi odottaa laativan kekseliäitä nimiä teoksilleen, sillä tämä olisi kuin vaatisi heidän tekevän jotain, johon heillä ei ole koulutusta tai taitoa. Kuitenkin sanojen käyttöä voidaan pitää perustaitona monella

¹¹ Stanfield 2010.

¹² Pirinen, 2003, 76.

¹³ Tyler 2007.

¹⁴ Andersson 2008; Pressman 2009.

taiteen alalla, myös kuvataiteessa. Teosnimet toimivat joissain tapauksissa samaan tapaan kuin prologi tai epilogi näytelmässä. Nimet toimivat ikään kuin esittelykurssina teokseen tai tarjoavat keinon sen kokemiseen.¹⁵

Nigerialainen taiteilija ja taidehistorioitsija Kunde Tekura Matthew kirjoittaa artikkelissaan ”Visual Art Criticism: Problems of Critiquing Untitled Art Works”, että taidekriitikot tarkastelevat tiettyjä tekijöitä muodostaessaan käsitystään teoksesta, esimerkiksi mikä on sen nimi, kuka on taiteilija, missä taiteilija elää, millaiset kulttuuriset, uskonnolliset ja sosiaaliset olosuhteet ovat vallassa siellä mistä hän on kotoisin. Artikkelin mukaan näihin kaikkiin vaaditaan vastaus, jotta ymmärretään teoksen konteksti. Matthew kirjoittaa nimen olevan tärkeä osa ymmärtämisessä ja että taiteilijan, joka kykenee luomaan taideteoksen, pitäisi myös kyetä luomaan sille sovelias nimi;

“It is common to find artists presenting beautiful pieces (artworks) in an exhibition without titles. The rationale behind their ignorance is that: "An art work speaks for itself." However, they (such artists) forget that certain conditions warrant the art work to speak in a clear tone that would make the audience to understand the language it is speaking. If one of the conditions necessary for the understanding of the audience is either missing or not properly presented, the tone of the language in which the art work is speaking will definitely loose shape.--- This means that, title of an art work is very important as it provides a first step to reading other aspects of the work. ---On the whole, if an artist is able to occupy his/her mind with different creative forces (ideas, thoughts, beliefs etc) which are paramount for shaping the out come of the art work into a beautiful art piece, he/she should be able to find a suitable title for the work.”¹⁶

Itse en allekirjoita väitettä. Kieltämättä, nimeämiselle on monia hyviä perusteita, kuten edellä mainitut Stanfieldin mainitsemat, mutta koska nimi väistämättä, jollakin tavalla vaikuttaa teoksen tulkintaan (minkä Matthew mainitseekin kirjoittaessaan nimen olevan yksi seikka, jota yleisö kaipaa ymmärtääkseen teoksen kielen, silloinhan nimi vaikuttaa tulkintaan), se saattaa rajata sitä taiteilijalle epätoivotulla tavalla. Lähtökohtaisesti pidän vääränä nimetä teosta, jos taitelija ei itse näe teoksen kaipaavan nimeä. Nimeäminen vain nimeämisen vuoksi, jollei teos tekijän mielestä kaipaa johdatusta nimellä, voisi aiheuttaa sen, että teos puhuisi aivan väärää kieltä. Ehkä tekijä kuitenkin ennemmin antaisi teoksensa puhua omaa kieltään, vaikka sitten hieman sammaltaen?

¹⁵ Yoos 1966, 359-360.

¹⁶ Matthew 2011.

3 TEOKSET JA NIMET

3.1 Teosten nimeämisen tavoitteet

Opinnäytetyöteosten nimillä pyrin siihen, että teos ja sen nimi yhdessä muodostavat merkityksiä, joita teos ei olisi yksin muodostanut. Koska tutkimukseni koskee nimellä johdattamista, tarkoitukseni on selvittää, muuttuuko katsojan tulkinta teosten merkityksestä kun yksi tulkinnan merkeistä, nimi muuttuu. Tulkinnan muuttuessa voin päätellä nimen vaikuttaneen siihen, miten teos koettiin.

Teokset pyrin luomaan melko abstrakteiksi ja yksinkertaisiksi, jotta niissä olisi paljon tulkinnanvaraa itsessään ja nimellä ohjaaminen olisi mahdollisimman yksinkertaista.

3.2 Puhdas / Kuollut

Teos Puhdas / Kuollut on ajopuusta tehty veistos. Siinä on 13 ajopuun kappaletta liimattuna metallitankoon, joka on 90 asteen kulmassa. Kulma osoittaa ylöspäin ja ajopuista muodostuu ikään kuin ylöspäin osoittava nuoli. Ajopuun kappaleet on maalattu akryylimaaleilla valkoiseksi.

Tämä teos sai inspiraationsa kehitysvammaisesta koirastani Minkistä. Minkki pysyi henkisesti pienen pennun tasolla koko elämänsä ajan. Näkyvin ongelma koiran vammaisuudessa oli sisäsiisteyden puute. Koira ei koskaan oppinut sisäsiistiksi, eikä olisi koskaan oppinutkaan. Toisaalta koira ei oppinut mitään muutakaan, eikä se välittänyt sen enempää kehuista kuin toruistakaan. Luonteeltaan Minkki oli iloinen ja aurinkoinen yksilö ja lopettamispäätös oli hyvin vaikea. Teos Puhdas / Kuollut kertoo koiran kuolemasta; kodin puhtaudesta ja sekä siitä että koira, ystävä ja perheenjäsen on menetetty, kuollut. Teoksen merkitykset minulle ovat hyvin yksinkertaiset ja konkreettiset, nimi kertoo kaiken.

Nimellä ”Puhdas” teos saa merkityksensä materiaalista, väristä ja muodostaan. Ajopuu on materiaalina meren ja rantojen huuhtomaa, puhdasta. Vesi, kivet ja hiekka ovat hioneet puiden kulmat ja rosot sileiksi.

Valkoinen väri symboloi puhtautta universaalisti. Valkoisessa pinnassa epäpuhtaudet huomataan heti. Tällä nimellä halusin teoksen muodon tuovan mieleen valkeat puhtaat pyykki kuivumassa. Ajattelin myös ”puhtaaksi kaluttuja” luita. Minulle itselleni tämä teos edustaa tilaa koiran kuoleman jälkeen - koti on puhdas. Työ kuvaa positiivista puolta siinä, että koira on kuollut.

Kun nimenä on ”Kuollut”, tuovat siihen merkityksensä niin materiaali, väri kuin muotokin. Ajopuu on mielestäni kuollut materiaali. Ajopuuta kuolleemmaksi puu ei muutu kuin palamalla tuhkaksi. Se on hyvin kevyttä, aivan kuin puun henki olisi imetty siitä pois.

Valkoisesta kuulee sanottavan, että se ei ole väri laisinkaan. Valkoinen on sellaisen pinnan väri, joka heijastaa kaikkia eritaajuisia näkyviä valoaaltoja suunnilleen samassa suhteessa. Valkoinen ei ole spektrin väri eikä se vastaa mitään tiettyä valon aallonpituutta.¹⁷ Kaukoidässä, Kiinassa ja Japanissa valkoinen symboloi puhtautta, mutta on myös surun ja kuoleman väri.¹⁸ Itsekin ajattelen valkoista ”kuolleena” värinä: luiden ja tuhkan värinä, tyhjän maalauspuhjan värinä.

Tässä teoksessa halusin ajopuiden muodon tuovan mieleen luut. Ajattelin kalanruotoja, sekä jäniksen tai jonkin muun vastaavan eläimen jäänteitä, joihin törmäsin kävellessäni metsässä ja joista oli jäljellä vain kylkiluut ja hieman selkärankaa.

3.3 Kahleissa / Yhdessä

Teos on akryylimaalaus kovalevyllä. Kooltaan se on 120 x 90cm. Työssä on käytetty kolmea väriä; valkoista, mustaa ja ruskeaa sekä näiden välisävyjä. Teoksen etualalla on kettinki, joka kulkee vinosti ylhäältä oikealta vasempaan alakulmaan. Taustalla näkyy

¹⁷ Wikipedia 2011b; Huttunen 2004,

¹⁸ Hintsanen 2000

himmempänä ja pienempänä lukuisia muita ketjuja. Työn visuaalisena inspiraationa olivat laivojen ankkurikettingit.

Maali on levitetty kovalevyyn tuputtamalla, hieromalla, valuttaen, roiskien ja siveltimellä. Teoksen värimaailman halusin pitää yksinkertaisena pyrkien siihen, etteivät värit tekisi työn tunnelmasta ilmiselvästi viileää tai lämmintä. Suunnittelin työn ensin mustavalkoisena, mutta itse koin sen jäävän silloin tunnelmaltaan viileäksi, joten lisäsin väripalettiin vielä ruskean

Suunnitellessani teosta odotin ensimmäistä lastani ja työn maalasin pian tyttärenti syntymän jälkeen. Keskustelin myös niiden ystäväni kanssa, jotka olivat silloin tai olivat joskus olleet samassa tilanteessa kanssani, odottaneet ensimmäistä lastaan syntyväksi, siitä millaisena he kokivat raskauden ja äidiksi tulemisen. Tunteukset ovat melko samanlaisia kaikilla oman aikamme sosiokulttuurin naisilla tuossa tilanteessa esim. tulevan vastuun ja symbioottisen suhteen osalta, ja sain ideoita työhöni ja sen merkityksiin ystäviltäni.

Maalauksessa kuvaan niitä tunteita, joita lapsen saaminen ja äidiksi tuleminen herättää. Kahlittu – teos kuvaa pelkoja, joita ensimmäistä kertaa äidiksi tuleva voi kokea. Raskauden aikana voidaan vauvan myötä vanhemmalle tuleva vastuu kokea varsin pelottavana. Voidaan myös kokea, että vanha elämä ”tyttönä” on eletty ja on aika kasvaa naiseksi, äidiksi. Pienen vauvan elämä on pääasiassa äidin vastuulla. Mielessäni näin raskaat kahleet, jotka ovat pitämässä äitiä ja lasta kiinni toisissaan. Raskausaikana voidaan napanuora kokea ikään kuin kahleena, sillä sen kautta sikiö saa rakennusaineensa ja äidin tulisi pyrkiä elämään terveellisesti. Lapsen synnyttyä, jos äiti imettää, on imettäminen ”kahle” vauvaan, sillä imettävä äiti ei voi olla kauan erossa lapsestaan.

Yhdessä – teoksessa kettingit kuvaavat yhdessä oloa, sitä miten äiti haluaa pitää lapsen lähellä ja miten vaikeaa onkaan olla erossa pienestä vauvastaan. Vauva ei vain kahlitse äitiään vaan äiti myös vauvan, pitääkseen hänet turvassa ja suojassa. Työ sai lapseni syntymän jälkeen lisää syvyyttä, kun ymmärsin että yhdessäolon tarpeemme on molemminpuolinen. Vauvan tarve olla äidissään kiinni vuorokauden ympäri ei ollutkaan vain lapsen omaa tarvetta, vaan myös itse äitinä halusin lapseni lähelleni, enkä

malttanut päästää hänestä irti. Taka-alalle jääneet kettingit kuvaavat sitä miten elämän prioriteetit muuttuvat ja side vauvaan on kaikkia muita tärkeämpi.

Yhdessä kuvaa myös perhettä. Lapsi on yksi uusi lenkki ketjussa. Hän yhdistää äitinsä ja isänsä suvut. Ihmiset joilla ei aiemmin ollut suoranaista tekemistä toistensa kanssa; heidän verensä yhdistyvät tuossa lapsessa. Lapsen myötä minusta tuli yksi lenkki hänen isänsä sukuun, jonkun tulevaisuuden sukututkijan sukupuussa voisin näkyä osana hänen sukuaan, äitinä suvun lapselle. Samoin tyttäreni isä on nyt osa minun sukuani. Monet ihmiset kokevat lapsen saamisen yhdessä enemmän yhdistäväksi kuin avioliiton. Aviopuolisosta voi ottaa eron, lapsestaan ei.

4 KYSELYTUTKIMUS

4.1 Kyselytutkimuksen suunnittelu ja toteutus

Tutkimukseen käytettäviä menetelmiä pohdin yhdessä ohjaajani Marjo Remeksen kanssa ennen kyselyn järjestämistä. Tutkimuksessani käytin toteavaa lähestymistapaa, lähtemättä määrittelemään sitä kvalitatiiviseksi tai kvantitatiiviseksi. Pyrin saamaan tietoa nimen merkityksestä taideteoksen merkityksen tulkinnassa, eikä tutkimuksellani pyritä muutokseen.¹⁹

Koska tavoitteeni oli yksinkertaisesti selvittää, muuttuuko teoksen merkitys vastaajan mielestä, olivat lomakkeen kysymykset ns. avoimia kysymyksiä, joissa pyrittiin siihen, ettei vastaajaa johdateta kysymyksillä mitenkään. Halusin jättää vastaajalle vapauden omiin kommentteihin.²⁰

Kysely järjestettiin Kemi-Tornion ammattikorkeakoulun Minerva-rakennuksen aulan näyttelytilassa. Teokset Puhdas/Kuollut ja Kahleissa/Yhdessä olivat esillä 13.12.2010 – 14.1.2011 välisen ajan. Teokset olivat esillä nimettöminä, vain numeroituina numeroin 1 ja 2. Nimet olivat kyselylomakkeessa. Aulassa oli pöytä kyselylomakkeille sekä kynille ja palautuslaatikko, johon lomakkeet palautettiin. Kaksisivuisessa kyselylomakkeessa esitettiin kysymykset ”Miten teos ja sen nimi liittyvät toisiinsa? Mitä teos mielestäsi tarkoittaa?”, ensimmäisellä sivulla töistä Puhdas ja Kahleissa ja seuraavalla sivulla töistä Kuollut ja Yhdessä.

Kyselylomakkeita palautettiin kaksikymmentäyhdeksän kappaletta. Perusjoukon kyselyssä muodostavat KTAMK:n kulttuurialan opiskelijat johtuen kyselyn paikasta. Näyte perusjoukosta oli vapaaehtoinen näyte, sillä kaikki halukkaat perusjoukon jäsenet pääsivät vastaamaan kyselyyn. Kuitenkin näytteessä oli myös viitteitä ns. helposti hankittavasta näytteestä (convenience sample), sillä muutamat koulun opettajat veivät oppilaansa katsomaan töitä ja pyysivät heitä vastaamaan kyselyyn.²¹

¹⁹ Routio 2007a.

²⁰ Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto 2010.

²¹ Routio 2007b.

Valtaosa vastanneista (23/29) oli kuvataiteen tai viestinnän ensimmäisen vuoden opiskelijoita, voidaan olettaa että heidän asiantuntemuksensa aiheesta vastaa yleisesti kulttuurista kiinnostuneen henkilön, jolla ei ole taiteellista koulutusta, asiantuntemusta. Kyselypaikan ollessa kohtuullisen avoin, näytteeseen tuli myös kaksi muun alan ihmistä ja neljä jätti ilmoittamatta opiskelu- tai työpaikkansa.

Tutkimuksessani pidin tärkeimpänä selvittää kyselylomakkeiden vastauksista sitä, muuttuivatko teosten merkitykset nimien myötä. Vastauksista oli varsin helppo päätellä miten nimet vaikuttivat, vaikka lomakkeessa ei nimenomaan kysytty kokiko vastaaja nimen muuttavan merkitystä. Tärkeänä pidin myös sitä, mitä seikkoja vastaajat liittivät juuri nimeen ja vaihtuivatko nämä seikat ja niiden tärkeys nimen myötä. Kyselylomakkeista nousi jokaisen työn kohdalla esille muutama seikka, johon moni vastanneista kommentoi.

Teoksen ”Puhdas/Kuollut” kohdalla väri, muoto ja käytetty materiaali liitettiin nimeen ja työn merkityksistä esille nousivat uskontoon, luontoon sekä talveen ja luihin liittyvät kommentit. Teoksessa ”Kahleissa/Yhdessä” kommentoitiin teoksessa esiintyvää muotoa, ketjuja, sekä tunnelmaa. Työn merkityksistä nousi esiin se, että jonkin koettiin olevan kahlehdittuna tai työn kuvaavan ihmissuhteita.

4.2 Kyselyn tulokset teoksesta Puhdas / Kuollut

Vastaajista teoksen ”Puhdas” kohdalla nimen liitti teoksessa käytettyyn valkoiseen väriin kaksikymmentäseitsemän. Ajopuun materiaalina koki puhtaana neljätoista. Kuudentoista mielestä teoksen muoto liittyi nimeen. Kuusi vastannutta löysi teoksen merkityksestä jotakin uskonnollista tai hengellistä ja seitsemän liitti sen luontoon tai talveen.

Nimellä Puhdas lähes kaikki vastaajat liittivät valkean värin teoksen nimeen, mm. seuraavasti: *”Valkoinen väri symboloi puhtautta.”*, *”Valkoisen ja puhtauden yhdistäminen on aika ilmiselvää, ehkä jopa kliseistä.”* ja *”Valkoinen ja puhtaus liitetään kulttuurissamme tiiviisti yhteen.”* sekä *”Valkoinen väri ikään kuin pyhittää työn ja tekee siitä puhtauden symbolin”*.

Työn merkityksestä löytyi kuitenkin myös eroja, mm.: *”Laudoissa näkyy niiden tekstuuri, eivätkä ne ole vitivalkoisia. Ikään kuin ei tarvitsisi olla täysin puhdas keholtaan (syntinen?), jos silti kokee olevansa puhdas.”* ja *”Valkoinen symbolisoi puhtautta ja kun materiaalina on vanha puu, joka usein symbolisoi luontoa ja sen koskemattomuutta, nämä yhdessä tuovat viestin luonnon alkukantaisesta puhtaudesta.”*

Teoksen nimen vaihtuessa ”Kuolleeksi” liitivät nimeen valkoisen värin enää kolmetoista vastanneista. Nimen vaihtuessa materiaali sai enemmän merkitystä, sillä vastaajista seitsemäntoista koki käytetyn materiaalin kuvaavan kuollutta. Kahdentoista mielestä muoto liittyi nimeen, yhdeksän uskoi työn esittävän luita. Neljä näki työssä jotain uskonnollista/hengellistä.

Nimellä Kuollut teoksen materiaali liitettiin nimeen mm. seuraavasti: *”Nimi kuollut saa ajattelemaan kuollutta puuta jota on teoksessa.”*, *”Ajopuut on kuolleita”* ja *”Puu on palasina ja uurteinen, varsin kuolleen oloinen.”* Teos Kuollut sai myös erilaisia merkityksiä katsojasta riippuen, esimerkiksi: *”Valkoinen symboloi joissain kulttuureissa kuolemaa. Suomalaiselle se tavallaan taas symboloi elämän lyhyttä, valkoinen on ilon, häijuhlien väri, kun sen yhdistää nimeen, kertoo se nuoren kuoleman traagisuudesta.”* ja *”Valkoinen portti joka avautuu vain kun kuollut ihminen tai eläin siihen tulee eli se portti omalla tavalla kuollut.”* sekä *”Jos teoksen nimi on kuollut, ei tule enää mieleen taivaan portit vaan tapetut puu lankut.”* Uskonto tähän työhön yhdistettiin esimerkiksi seuraavalla tavalla: *”Asetelmasta tulee mieleen Jeesuksen ristiinnaulitseminen Golgatan öljymäellä. Jeesus tuomittiin ns. syyttömänä/viattomana marttyyrinä.”*

Nimellä ”Puhdas” koettiin siis väri tärkeämpänä elementtinä yhdistämässä nimeä ja teosta, kun taas nimellä ”Kuollut” oli materiaalilla suurempi merkitys.

Vastanneista kaksikymmentäkuusi koki teoksen merkityksen muuttuvan nimen muuttuessa, yhden mielestä merkitys pysyi samana. Kaksi vastasi niin, ettei tullut ilmi muuttuiko merkitys heidän mielestään.

Taulukko 1. Kyselyn tulokset teoksesta Puhdas/Kuollut

PUHDAS		KUOLLUT	
14	liitti työn muodon nimeen	15	liitti muodon nimeen
27	liitti työn värin nimeen	14	liitti työn värin nimeen
16	liitti työn materiaalin nimeen	16	liitti materiaalin nimeen
5	koki sen esittävän jotakin uskonnollista/henkistä	4	koki sen esittävän jotain uskonnollista/henkistä
9	koki sen esittävän jotakin luontoon tai talveen liittyvää	9	koki työn kuvaavan luita
		1	ei vastannut
26	oli vastauksista päätellen sitä mieltä, että teoksen merkitys muuttui nimen myötä		
1	koki että merkitys ei muuttunut nimen myötä		
2	jätti vastaamatta tai vastauksesta ei selvinnyt muuttuiko merkitys		

4.2 Kyselyn tulokset teoksesta Kahleissa / Yhdessä

Teoksen ”Kahleissa” kohdalla maalauksessa esiintyvä muoto nousi oleelliseksi siinä miten vastaajat kokivat nimen ja teoksen liittyvän toisiinsa, vastanneista kaksikymmentäviisi mainitsi teokseen maalatut kahleet. Yhdeksätoista koki, että joku tai jokin kahlitaan ja yhdeksätoista mainitsi työn ahdistavana, synkkänä tai negatiivisena.

Teosnimi Kahleissa kirvoitti varsin erilaisia vastauksia. Erään vastaajan mielestä: *”Teos tarkoittaa juuri kahlittua, aika ilmiselvä ja oivaltamaton nimi, koska kuvaus on suora”*, kun taas toinen vastaaja kokee nimen ristiriitaisena: *”Jyrkkä ja ahdistava nimi, itse teos on kuitenkin vaaleilla väreillä tehty ja kahleissa nimestä tulee mieleen että joku on kahlittu, tässä kuitenkin vain kuvattu kettinkä”*. Muutamassa vastauksessa taas teoksen

värejä kommentoitiin synkiksi: *”Tummanpuhuva värimaailma antaa ahdistuneen tunnelman”*, *”Teoksen värimaailma on synkähkö, ---.”* ja *”Värit ovat synkkiä, ---”*.

Valtaosa vastaajista koki teoksen Kahlittu kuvaavan jonkin kahlitsemista, mutta se mikä oli kahleissa, vaihteli kovastikin. Tässä muutamia esimerkkejä: *”Se kuvaa yhteiskuntaa kahlittuna oravanpyörään”* ja *”Kahleiden takana on jotakin, kenties itseys, joka kokee olevansa kahlittuna, piilotettuna”* sekä *”Jotenkin oletan oikealla yläreunassa kuvan ulkopuolella olevan enkelin joka on kahlittu maahan”*.

Teoksen nimen ollessa ”Yhdessä”, vastanneista kaksikymmentäkolme liitti nimeen ketjut, kettingit tai kahleet kuvaamaan yhdessä olemista, esimerkiksi: *”Kaksi henkilöä on sidottu yhteen kettingillä.”* ja *”Ketjun osat yhdistyvät toisiinsa --- kaikki asiat ovat yhteydessä toisiinsa, kukaan ei ole yksin tässä maailmassa, aina osana suurempaa ketjua ja kokonaisuutta.”*. Seitsemäntoista oli sitä mieltä, että teos kuvaa ihmissuhdetta. Kymmenen koki työn positiivisena ja kuusi negatiivisena.

Teosta Yhdessä on kommentoitu mm. näin erilaisin tavoin: *”Ketjut pitää joitakin yhdessä, rakastaivaisia. Tämä voisi kuvata avioliittoa”* ja *”Teoksen ja nimen yhdistelmästä tulee mieleen parisuhde, jossa ei viihdy (väkivaltaa) ja josta ei pääse pois”*. Kumpikin vastaaja yhdisti teoksen ihmissuhteisiin, kuten tarkoitukseni olikin, mutta eri tavoin. Molemmat vastaajat ovat tarkastelleet samaa teosta, samalla nimellä, samassa paikassa, mutta semanttisella tasolla antaneet sille eri merkityksen. Eräs vastaaja jopa liitti teoksen Yhdessä kidutuslaitteisiin: *”Jotkut asiat ovat kahlittuja toisiinsa ja siispä he ovat yhdessä. Selkeästi viitataan Saw - elokuvaan ja kidutuslaitteisiin”*.

Kaksikymmentäkuusi vastaajista oli sitä mieltä että teoksen merkitys muuttui nimen muuttuessa. Kaksi vastasi niin, ettei vastauksista selvinnyt muuttuiko merkitys ja yksi jätti vastaamatta. Kuriositeettina mainittakoon, että kolme vastaajista liitti teoksen laivoihin ja/tai ankkurikettinkeihin, esimerkiksi: *”Itselleni kuitenkin tulee mieleen ankkuriketjut tai jotkin laivan ketjut, jotka riippuvat laivan sivulta alas veteen, roiskeet ja valkoinen ja siniharmaa varmaan vaikuttaa mielikuvaan.”* aivan kuten alkuperäinen inspiraationlähteeni olikin.

Taulukko 2. Kyselyn tulokset teoksesta Kahleissa/Yhdessä

KAHLEISSA		YHDESSÄ	
25	näki työn esittävän konkreettisesti kahleita	23	yhdisti työhön maalatut ketjut nimeen
21	koki työn esittävän jonkin kahlitsemista	17	koki työn esittävän ihmissuhdetta
19	piti työtä ahdistavana tai negatiivisena	10	piti työtä positiivisena
		4	piti työtä negatiivisena
1	ei vastannut	1	ei vastannut
26	oli vastauksista päätellen sitä mieltä, että teoksen merkitys muuttui nimen myötä		
3	jätti vastaamatta tai vastauksesta ei selvinnyt muuttuiko merkitys		

5 JOHTOPÄÄTELMÄT JA POHDINTA

Tutkimukseni pohjalta voin sanoa, että teoksen nimellä voidaan ohjata katsojan luomia merkityksiä. Kuitenkin katsojan oma kokemuspohja voi vaikuttaa tulkintaan tavoilla, joita on vaikea tai mahdotonta ennakoida. Esimerkiksi teoksessa Puhdas/Kuollut en odottanut katsojien löytävän siitä mitään uskonnollista, ja kuitenkin moni liitti etenkin ”Puhdas”-osuuden uskontoon, kirkkoon ja synnittömyyteen.

Tärkeimpänä huomionani pidän sitä, että vaikka nimellä voikin johdattaa merkityksenantoa, katsojan oma elämäkokemus, hänen tietonsa, taitonsa ja tuntemuksensa määrittävät kuitenkin sen, miten hän käsityksensä muodostaa.

Tämä tutkimus on vaikuttanut suuresti siihen, kuinka ajattelen taideteosten nimiä, niin omien töideni kuin myös muiden tekemien. Vastaisuudessa pohdin enemmän eri mahdollisuuksia, mitä teosnimi voi tarkoittaa, kuinka oleellinen osa se on teosta. Jos teoksella on nimi, niin onko se olemassa erottamassa taiteilijan työt toisistaan, vai onko se ehkä osa teosta, antaen avaimet sen tulkintaan? Varmasti jatkossa tulen miettimään tulkintojani ja syitä niiden muodostamiseen tarkemmin.

Siihen miten katsoja nimen kokee, mitä hän sen avulla näkee, vaikuttaa hänen oma kokemuspohjansa. Taiteilijana minun tulee töitä nimetessäni pohtia kuinka ”selväksi” haluan työn tehdä. Minun täytyy myös töitä nimetessäni pohtia sitä, millä muilla tavoilla nimen voi tulkita kuin olen sen tarkoittanut ja osata myös valmistautua siihen, etteivät katsojat näe teosta kuten tarkoitan. Samalla tavalla kuin katsoja käyttää tulkintaansa omia kokemuksiaan ja historiaansa, käytän minä omia kokemuksiani miettiessäni työn merkityksiä ja nimeä. Merkit, jotka minulle merkitsevät jotakin, eivät välttämättä merkitse samaa muille, vaikka yhteisesti ymmärrettävissä oleva kuvallinen kieli onkin saman kulttuurin jäsenille laaja. Mielestäni olisi silti varsin yllättävää, jos katsoja löytäisi teoksesta juuri täysin samat merkitykset joita taiteilija työlleen antaa, sillä tuskin löytyy kahta mieleltään täysin samanlaista ihmistä. Jos tavoitteena on että katsoja löytää työstä jotain samaa tunnetta kuin taiteilija, voi nimellä auttaa tässä, mutta on katsojasta kiinni miten hän nimen tulkitsee.

Kyselyn tuloksissa näkyy vastaajien yhteinen kulttuurinen merkityskerros ja sen henkilökohtainen painottuminen jokaisen vastaajan kohdalla. Jos kuvataiteilijan tavoitteena on tulla mahdollisimman laajasti ja hyvin ymmärretyksi, on avaintekijä tunnistaa katsojien kulttuurinen tausta ja sen mahdollistamat merkitykset tulkinassa. Teoksen nimellä voi vahvistaa, ohjata tai kommentoida kuvaa ja siihen liittyviä kulttuurisia miellelyhtymiä. Jos taiteilija on saman kulttuurin jäsen kuin katsojat, ei yhteisen kulttuurisen kuvakielen tunnistaminen ole välttämättä vaikeaa. Lisäksi siinäkin harjaantuu. Ammatilliselta kuvataiteilijalta edellytetään visuaalisen viestinnän taitoja, merkityksen muodostuksen tietoista tuntemusta, siksi se sisältyy myös koulutukseen.

Etsiessäni Internetistä taustatietoa työhöni osui silmiini ”the abstract art titlegenerator”, nimigeneraattori, jonka avulla voi löytää jonkin satunnaisen nimen abstraktille työlle. Aluksi pidin jo ajatuksena kammottavana sitä, että taiteilija voisi antaa työlleen aivan sattumanvaraisen nimen. Ajattelin, että olisi julmaa katsojaa kohtaan, jos työn nimi olisi jokin täysin merkityksetön työn kannalta. Kuitenkin tänä aikana, jonka tutkiminen ja kirjoittaminen ovat vieneet, on ajatukseni muuttunut. Luultavasti, jos joku käyttää nimigeneraattoria, hän valitsee nimen, joka ns. ”soittaa kelloja” hänen mieleensä. Eihän nimi ole silloin sattumanvarainen, taiteilija on valinnut sen, nähnyt nimen ”merkkinä”, joka yhdistettynä toiseen merkkiin eli teokseen, muodostaa ainakin taiteilijalle jonkin merkityksen jollain tajunnan tasolla.

Kyselyn aika ei ollut paras mahdollinen, sillä suuri osa töiden esilläoloajasta oli opiskelijoiden joululomaa. Jälkeenpäin ajateltuna olisin voinut laittaa kyselykaavakkeet esille kahtena pinona, niin että toisessa pinossa työt olisi esitetty kuten yllä ja toisessa pinossa taas toisessa järjestyksessä, ensimmäisellä sivulla työt Kuollut ja Yhdessä, toisella sivulla työt Puhdas ja Kahleissa. Useassa kyselylomakkeessa vastausinto oli laantunut seuraavalle sivulle päästessä ja joissakin oli jätetty kokonaan vastaamatta seuraavaan sivuun. Mietin myös sitä, olisiko itse vastauksiin vaikuttanut järjestys, jossa nimet esitettiin. Olisi ollut myös mielenkiintoista nähdä, millaisia merkityksiä työt olisivat saaneet jos ne olisivat ensin olleet esillä nimettömästi. Näitä seikkoja voisi kokeilla ja tarkentaa, tutkia eteenpäin. Olen opinnäytetyöni myötä oppinut myös tutkimustoimintaa periaatteineen ja keinoineen.

LÄHTEET

Aineistolähteet

Tuononen Ilma-Sofia 2010. Puhdas/Kuollut. Veistos. Opinnäytetyön teososa. Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu, Tornio.

Tuononen Ilma-Sofia 2010. Kahleissa/Yhdessä Maalaus. Opinnäytetyön teososa. Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu, Tornio.

Tuononen Ilma-Sofia 13.12.2010 – 14.1.2011, Kysely. Kyselylomake liitteenä 3.

Teorialähteet

Mikkonen, Kai 2005. Kuva ja sana. Gaudeamus, Helsinki.

Palin, Tutta 1998, Merkistä mieleen. Teoksessa (toim.) Elovirta, Arja & Lukkarinen, Ville 1998. Katseen rajat, taidehistorian metodologiaa, 115 – 150. Gummerus, Jyväskylä.

Pirinen, Mikko 2003. Katse kuvassa ja nimi mielessä. Kuvataideteosten nimien teoreettista tarkastelua. Pro gradu-tutkielma, Jyväskylän yliopisto.

Puupponen, Hannu 2003. Laajeneva ja moninaistuva lukutaito: Visuaalinen lukutaito. Luettu 1.3.2011. <<http://appro.mit.jyu.fi/essikurssi/viestinta/t2/>>

Remes, Marjo 2007. Kuvan ontologia, Kuvan tehtäväkohtaiset merkitykset. Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu.

Remes, Marjo 2010. Kuvatuotantojen semiotiikka, kurssimateriaali. Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu.

Routio, Pentti 2007a. Empiirisen tutkimuksen suunnittelu. Luettu 27.1.2011. <<http://www2.uiah.fi/projects/metodi/044.htm>>

Routio, Pentti 2007b. Otantatutkimus. Luettu 27.1.2011. <<http://www2.uiah.fi/projects/metodi/052.htm>>

Routio, Pentti 2007. Tietojen arvioiminen. Luettu 27.1.2011. <<http://www2.uiah.fi/projects/metodi/088.htm>>

Semiotiikan verkostoyliopisto. <<http://www.semiotics.fi/fi/>>

Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto 2010. Kyselylomakkeen laatiminen. Luettu 2.2.2011. <<http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kyselylomake/laatiminen.htm>>

Muut lähteet

Andersson, Hanna 2008. Name game. How to title your (my!) Art. Luettu 1.2.2011. <<http://www.ihanna.nu/blog/?p=917>>

Genn, Robert 2006. Titles of paintings. Luettu 20.1.20011. <<http://www.painterskeys.com/clickbacks/painting-title.asp>>

Hintsanen, Päivi 2000. Valkoinen. Luettu 3.1. 2011. <<http://www.coloria.net/varit/valkoinen.htm>>

Karjalainen, Sami 2000. Mikä kuvalle nimeksi? Luettu 27.1.2011. <<http://www.samikarjalainen.fi/mikakuvallenimeksi.html>>

Matthew, Kunde Tekura 2011. Visual Art Criticism: Problems of Critiquing Untitled Art Works. Luettu 10.2.2011. <<http://ezinearticles.com/?Visual-Art-Criticism:-Problems-of-Critiquing-Untitled-Art-Works&id=5826411>>

Pressman, Lisa 2009. How do you title your paintings? A conversation about titling... Luettu 1.2.2011. <<http://lisapressman.blogspot.com/2009/06/how-do-you-title-your-paintings.html>>

Stanfield, Alyson B 2010. 5 reasons to title your art. Luettu 29.1.2011. <<http://www.artbizblog.com/2010/06/titles.html>>

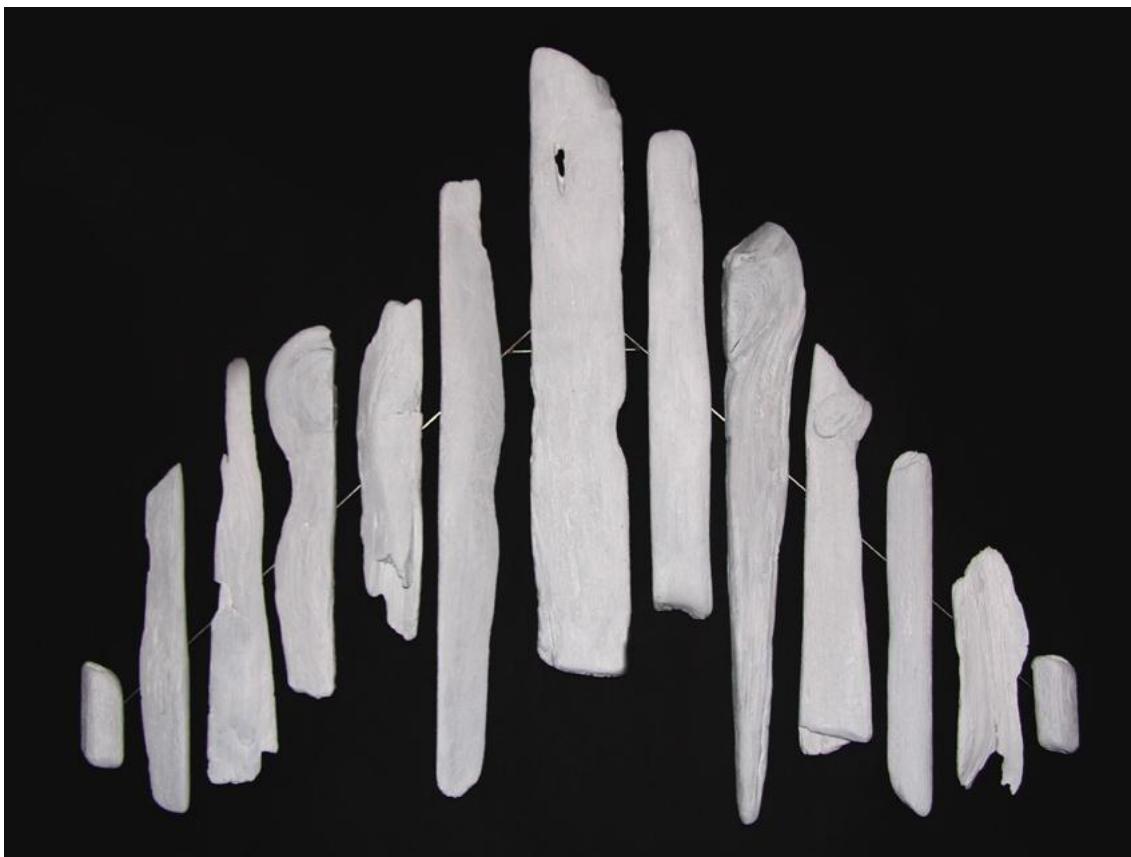
The abstract art titlegenerator <<http://noemata.net/pa/titlegen/>>

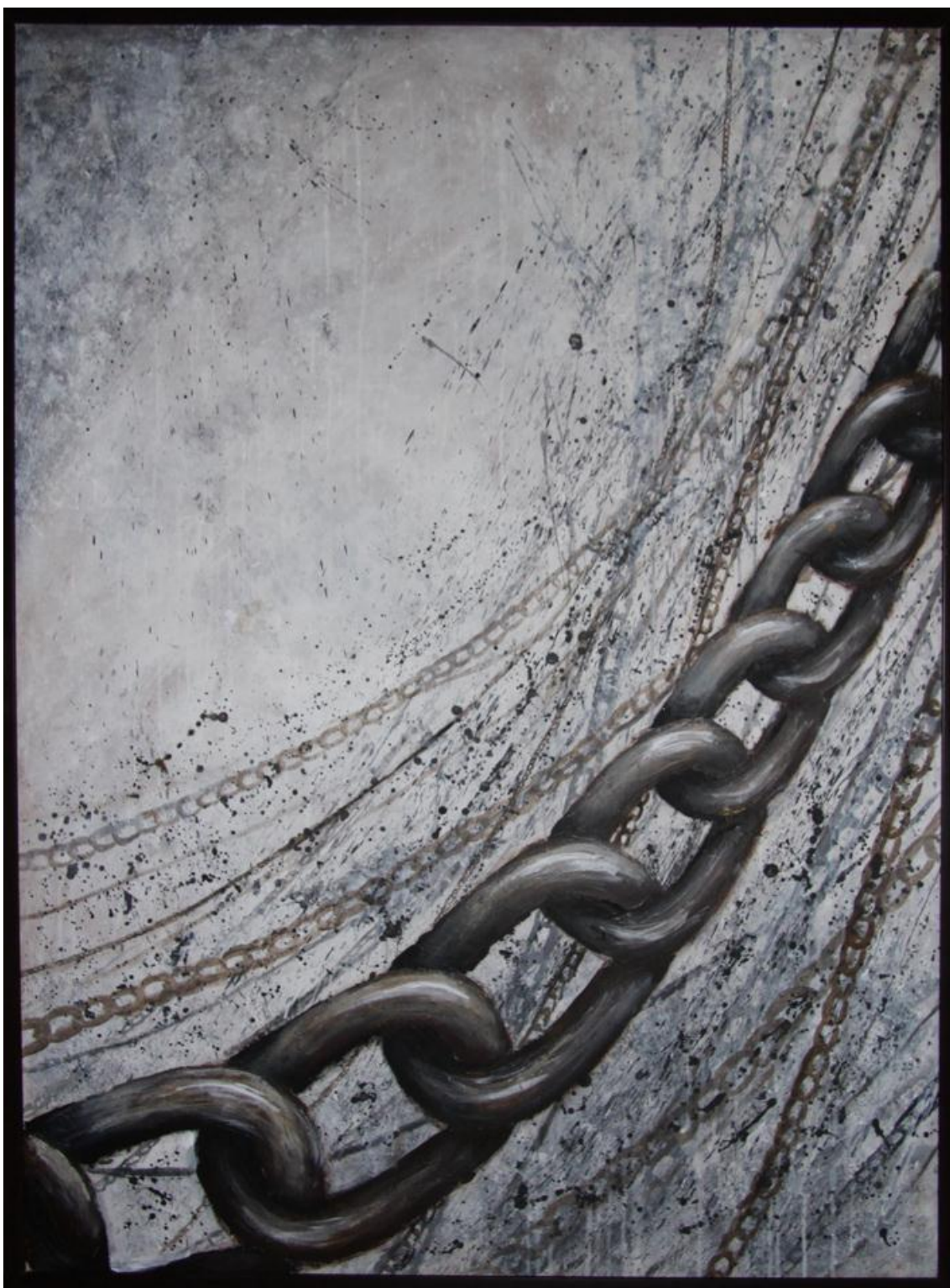
Tyler, Laura 2007. Hello beautiful. Luettu 29.1.2011. <<http://www.lauratyler.com/hello-beautiful>>

Vapaa tietosanakirja Wikipedia 2011a. Semiotiikka. Luettu 7.2.2011. <<http://fi.wikipedia.org/wiki/Semiotiikka>>

Vapaa tietosanakirja Wikipedia 2011b. Valkoinen. Luettu 1.2.2011. <<http://fi.wikipedia.org/wiki/Valkoinen>>

Yoos, George 1966. Some reflections on titles of works of art. British journal of aesthetics 6 (4), 351-364.

KYSELY

Tutkin opinnäytetyössäni, vaikuttaako taideteoksen nimi sen tulkintaan, ymmärtämiseen - ja jos niin miten. Esillä on kaksi teosta (1 ja 2) joilla kummallakin on kaksi nimeä. Tällä ensimmäisellä sivulla teokset esitetään yhdellä nimellä ja seuraavalla toisella nimellä.

Vastaa teosta ja sen nimeä koskeviin kysymyksiin suoraan paperille.

Teos 1, PUHDAS

Miten teos ja sen nimi liittyvät toisiinsa? Mitä teos mielestäsi tarkoittaa?

Teos 2, KAHLEISSA

Miten teos ja sen nimi liittyvät toisiinsa? Mitä teos mielestäsi tarkoittaa?

Teos 1, KUOLLUT

Miten teos ja sen nimi liittyvät toisiinsa? Mitä teos mielestäsi tarkoittaa?

Teos 2, YHDESSÄ

Miten teos ja sen nimi liittyvät toisiinsa? Mitä teos mielestäsi tarkoittaa?

Tietoja vastaajasta

Mies [] Nainen []
Ammatti/opiskeluala:

Ikä: 15-25 vuotta [] 25-40 vuotta [] 40-60 vuotta []